

НАЦИОНАЛНА СИГУРНОСТ

ЛИПСАТА НА КОМПЕТЕНТНИ ДЪРЖАВНИ СТРУКТУРИ ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО НА КРИЗИСНИ СИТУАЦИИ КАТО РИСК ЗА НАЦИОНАЛНАТА СИГУРНОСТ: КАЗУСЪТ „ПЕТРОХАН“

БОЙКА КОЛЕВА

Магистър по национална сигурност. Научните ми интереси са в областта на националната сигурност, киберсигурността, противодействието на тероризма и финансовите престъпления, включително изпирането на пари и финансирането на тероризма.

Резюме: Настоящата статия анализира институционалните дефицити в управлението на кризисни ситуации в Република България чрез разглеждане на казуса с инцидентите и опитите в района на прохода Петрохан. Акцентът е поставен върху липсата на ясно разграничени компетентности, координация и превантивен капацитет на държавните структури, което поражда реални рискове за националната сигур-

ност. Изследването разглежда проблема в контекста на съвременните концепции за сигурност и устойчивост на държавата.

Ключови думи: национална сигурност, институционален капацитет, кризисно управление, Петрохан, държавни структури

THE LACK OF COMPETENT STATE STRUCTURES IN CRISIS MANAGEMENT AS A RISK TO NATIONAL SECURITY: THE “PETROHAN” CASE

BOYKA KOLEVA

Master's degree in National Security. My research interests include national security, cybersecurity, counter-terrorism, and financial crimes, including money laundering and the financing of terrorism.

Abstract: This article analyzes institutional deficiencies in crisis management in the Republic of Bulgaria through an examination of the incidents and attempts in the area of the Petrohan mountain

pass. The focus is placed on the lack of clearly defined competencies, coordination, and preventive capacity within state structures, which generates real risks to national security. The study examines the problem in the context of contemporary concepts of security and state resilience.

Keywords: national security, institutional capacity, crisis management, Petrohan, state structures

УВОД

В съвременната среда на сигурност националната сигурност все по-рядко се свързва единствено с военни заплахи или класически форми на външна агресия. Тя включва способността на държавата да предотвратява, управлява и овладя-

ва кризи от различен характер – природни, технологични, инфраструктурни и хибридни. В този смисъл ефективността на институционалната система и наличието на компетентни държавни структури се превръщат в ключов фактор за стабилността и устойчивостта на държавата.

Казусът с инцидентите и опитите в района на прохода Петрохан разкрива системни слабости в управлението на кризисни ситуации. Липсата на ясна институционална отговорност, забавените реакции и отсъствието на координация между ангажираните органи създават предпоставки за ескалация на риска и поставят под въпрос способността на държавата да гарантира сигурността на гражданите и критичната инфраструктура.

1. НАЦИОНАЛНАТА СИГУРНОСТ И ИНСТИТУЦИОНАЛНИЯТ КАПАЦИТЕТ НА ДЪРЖАВАТА

Националната сигурност представлява състояние на защитеност на жизненоважните интереси на държавата, обществото и личността. В този контекст институционалният капацитет се определя като съвкупност от правомощия, ресурси, експертност и координационни механизми, чрез които държавата реализира своите функции по сигурността.

Една от основните предпоставки за ефективна система за национална сигурност е ясно разпределената компетентност между институциите.

Когато отговорностите са разпокъсани или неясни, се създава т.нар. „институционален вакуум“, в който нито една структура не поема пълна отговорност за вземането на решения и тяхното изпълнение. Това състояние увеличава уязвимостта на държавата и подкопава доверието в публичната власт.

2. КРИЗИСНОТО УПРАВЛЕНИЕ КАТО ЕЛЕМЕНТ НА НАЦИОНАЛНАТА СИГУРНОСТ

Кризисното управление е неразделна част от системата за национална сигурност и включва превенция, подготовка, реагиране и възстановяване. Ефективното управление на кризи изисква наличие на специализирани структури, обучен персонал и ясно разписани процедури.

В българската практика често се наблюдава формално съществуване на стратегии и планове, които обаче не се прилагат ефективно в реална кризисна ситуация. Липсата на междуйнституционална координация и недостигът на експертен капацитет водят до забавени реакции и неадекватни решения, които могат да имат сериозни последици за националната сигурност.

3. КАЗУСЪТ „ПЕТРОХАН“ – СИМПТОМ НА СИСТЕМЕН ПРОБЛЕМ

Анализът на реакциите на държавните институции при възникналите опити и инциденти в района на Петрохан разкрива системни слабости в институционалната рамка и законодателните инициативи, които определят компетенциите и отговорностите на органите за сигурност (Савов, И. 2019). Липсата на водеща структура и координационен център води до размиване на отговорността и повишава риска за националната сигурност.

Проходът Петрохан представлява стратегически важен обект от транспортната инфраструктура на страната. Инцидентите и опитите за нарушаване на реда в този район показват, че държавните структури не разполагат с необходимата координация и капацитет за адекватна реакция. Всеки инцидент или опит за саботаж в този район има потенциал да засегне не само регионалната, но и националната сигурност.

Анализът на реакциите на държавните институции при възникналите опити и инциденти показва липса на единен координационен център и ясно водеща структура. В отделни случаи се наблюдава прехвърляне на отговорността между различни органи – местна власт, силови ведомства и централни институции. Това води до размиване на отговорността и създава условия за повторяемост на подобни ситуации.

4. ЛИПСАТА НА КОМПЕТЕНТНИ СТРУКТУРИ КАТО РИСК ЗА НАЦИОНАЛНАТА СИГУРНОСТ

Липсата на компетентни и ефективни държавни структури в управлението на кризисни ситуации представлява сериозен риск за националната сигурност по няколко направления:

Повишена уязвимост на критичната инфраструктура – транспортни коридори, енергийни и комуникационни обекти;

Загуба на обществено доверие в институциите и държавата като гарант за сигурността;

Възможност за външно или вътрешно въздействие, включително хибридни заплахи;

Ескалация на локални инциденти в кризи с национално значение.

Казусът „Петрохан“ показва, че институционалната слабост сама по себе си може да се пре-

върне в заплаха, дори при липса на организирана злонамерена дейност.

5. НЕОБХОДИМОСТ ОТ ИНСТИТУЦИОНАЛНИ И НОРМАТИВНИ ПРОМЕНИ ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА УСТАНОВЕНИТЕ ДЕФИЦИТИ Е НЕОБХОДИМО:

- Ясно дефиниране на водеща структура при управление на кризисни ситуации.
- Усъвършенстване на междуинституционалната координация.
- Инвестиране в експертен и аналитичен капацитет.
- Реално прилагане на стратегиите за национална сигурност и управление на риска.

Само чрез изграждане на устойчиви и компетентни институции държавата може да гарантира адекватна защита на националната сигурност.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Анализът се основава на утвърдени научни изследвания в областта на националната сигурност и кризисното управление, които позволяват разглеждането на казуса „Петрохан“ като проявление на по-широк институционален проблем.

Казусът „Петрохан“ не е изолиран инцидент, а индикатор за по-дълбоки системни проблеми в управлението на сигурността в България. Липсата на компетентни и координирани държавни структури увеличава рисковете за националната сигурност и подкопава устойчивостта на държавата. Преодоляването на тези дефицити следва да бъде стратегически приоритет, ако националната сигурност се разглежда като реална, а не формална ценност.

БИБЛИОГРАФИЯ

1. **Савов, И.** (2019). Analysis of the Legislative Initiatives with Regard to the Use of Special Investigation Means in the Period 2005–2017. Plovdiv: Higher School of Security and Economics.
2. **Георгиев, Г.** (2019). Националната сигурност – теория и практика. София: Военно издателство.
3. **Стойчев, С.** (2020). Управление при кризи и извънредни ситуации. София: УНСС.
4. Стратегия за национална сигурност на Република България, ДВ бр. 19/2018 г.
5. **Boin, A., 't Hart, P., Stern, E., & Sundelius, B.** (2017). The Politics of Crisis Management. Cambridge: Cambridge University Press.

РЕКЛАМА